

ÚVOD DO FILOSOFIE A ETIKY V SOCIÁLNÍ PRÁCI

Filosofie

- ✘ z řeckého filein (milovat) a sofia (moudrost)
- ✘ znamená **touhu po věděni**, které by obsáhlo celou skutečnost a vyjevilo člověku smysl jeho života, počínání a usilování
- ✘ původním zdrojem filosofie je **každodenní zkušenost**, ztráta pocitu samozřejmosti, údiv a pochybování (Nečasová, 2001)

Etika

- × filosofická disciplína,
- × **praktická filosofie**: cílem etiky není pouhá teoretická diskuse, ale správné jednání (teoretická řešení tedy musí vyústit do praxe),
- × je vědou o **mravnosti**,
- × předmětem jejího zkoumání je nejen zkoumání mravního chování jednotlivců i společnosti, ale také úvahy o změně hodnot a posuzování těchto změn

Morálka

- ✘ o morálce se většinou mluví ve smyslu hodnocení konkrétního jednání,
- ✘ představuje pravidla lidského jednání (zatímco etika zkoumá podstatu a původ těchto pravidel),
- ✘ morálka reprezentuje popisovou a předpisovou stránku mravnosti

Morálku odlišujeme od:

- × etikety
- × zvyku (tradice)
- × náboženství
- × práva

Etika a právo

- ✘ právo je systémem obecně závazných právních norem stanovených státem
- ✘ právo je provázáno s etikou a morálkou; někdy se uvádí, že právo je nástrojem morálky či nástrojem řízení společnosti,
- ✘ právem ovšem není a nemůže být regulováno vše
- ✘ někdy je právo v rozporu s morálkou

Morální rozhodování

- × 1. týkají se kvality života lidí,
- × 2. obsahují akci – jednání,
- × 3. měla by být univerzální ve smyslu obdobného postupu u klientů, kteří se ocitli v obdobné situaci,
- × 4. měla by být oprávněná vzhledem k obecným morálním principům.

Etické problémy a etická dilemata

- × **Etické problémy** vznikají v situaci, kdy je evidentní, jak by sociální pracovník měl rozhodnout, ale toto rozhodnutí se mu osobně příčí.
- × **Etická dilemata** vznikají tehdy, cítí-li sociální pracovník, že stojí před dvěma (či více) alternativními možnostmi rozhodnutí, které představují konflikt morálních principů.

Dělení etiky

- × deskriptivní etika (cílem je popis mravních rozhodnutí a hodnot),
- × normativní etika (zkoumá normy, jimiž se lidé ve svém mravním rozhodování řídí),
- × metaetika (cílem je diskuse o jazyce, kterým se o morálce hovoří),
- × preskriptivní etika (hledá kritéria, pomocí kterých by bylo možné stanovit jaké jednání je morálně dobré)
- × aplikovaná etika (např. etika lékařská, novinářská, etika sociální práce; oblast aplikované etiky jednotlivých oborů bývá někdy označována jako etika profesní)

Etické otázky jako součást profese

- ✗ každá situace je jedinečná a neopakovatelná, což má vliv na její etické posuzování,
- ✗ lze si předem promyslet některé obecné otázky, které se etického rozhodování týkají, např.:
 - ✗ 1. co je vlastně dobro?
 - ✗ 2. jak lze získat pravidla vedoucí k dobru?
 - ✗ 3. jak lze tato pravidla aplikovat?

Vybraná morální kategorie: svědomí

- × vnitřní prožitek morálky (reakce jednotlivce na mravní principy a normy)
- × zahrnuje:
 - + poznávající procesy,
 - + hodnotící momenty,
 - + emocionální komponenty
- × důležitá je odpovědnost

Svědění

- × vnitřní prožitek morálky
- × reakce jednotlivce na mravní principy a normy
 - + **poznávací procesy** (poznání původu a významu norem, kterými se člověk řídí)
 - + **hodnotící momenty** (schopnost posuzovat vlastní činy i úmysly)
 - + **emocionální komponenty** (vědomí povinnosti, lítosti, viny, snaha o nápravu apod.)

• Tomáš Akvinský (1225 – 1276)

× rozlišuje:

- + svědomí předchozí (reflektujeme úkon, který jsme ještě neudělali)
- + svědomí následné (hodnotíme úkon už vykonaný)

3 roviny svědomí:

- + mravní vědomí
- + základní světonázorová orientace
- + vědění

Svědění nemá vždy pravdu

- × příčiny omylů ve svědomí:
 - + nedostatek informací,
 - + záměrné opomíjení informací,
 - + emocionální postoje, zvyky, nedostatek empatie, předsudky apod.

Hodnota

- × etika – teorie hodnot
- × obecný pojem pro všechno, čeho si ceníme nebo vážíme
- × Co je pro Vás hodnotou?